

PRESSMEDDELANDE

DATUM: 2004-06-03

NR: 37

KONTAKT: Tomas Lundberg, pressekreterare, tel 08-787 02 15

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

■ Risk för "gyllene parentes" för svensk ekonomi

Vice riksbankschef Villy Bergström talade inför Mellansvenska handelskammaren i Gävle om tillväxtvillkoren i Sverige

"Riksbanken har just presenterat en bedömning av inflationen och även fattat ett penningpolitiskt beslut. I den nyligen publicerade inflationsrapporten konstateras att vi befinner oss i ett gynnsamt läge med god tillväxt och låg inflation. Där noteras också att lönekostnaderna hålls tillbaka av låga avtal och hög produktivitetstillväxt och importpriserna av kronans förstärkning. Vidare står där att den ekonomiska återhämtningen har befästs i vår omvärld, vilket stimulerar den svenska exporten. Men jag tänker inte alls upprätthålla mig vid det aktuella penningpolitiska läget eller utvecklingen för svensk ekonomi under de närmaste åren. Min avsikt är istället att titta bortom den nu för penningpolitiken relevanta tidshorisonten och i stället anlägga ett betydligt längre tidsperspektiv", markerade Villy Bergström inledningsvis.

"Naturligtvis tilltar osäkerheten ju längre in i framtiden vi försöker blicka. Internationaliseringen av näringslivet kommer sannolikt att fortsätta och påverka produktion och priser över flera decennier. Produktiviteten är dock som vanligt svårbedömd, i synnerhet på lång sikt. Den konjunkturrensade trenden i produktivitetstillväxten har gradvis ökat sedan början av nittioalet. Eftersom produktiviteten nu varken drivs av stora investeringar per arbetstimma eller som tidigare av teleproduktbranschen återstår som förklaring främst tekniska och organisatoriska förändringar. Möjligen är det sena 1990-talets tunga IT-investeringar som nu bär frukt i form av ökad effektivitet på arbetsplatserna. Inte ens teknikdrivna förbättringar av produktiviteten varar dock för evigt. De kan höja produktiviteten under flera år, kanske ett helt årtionde, men med tiden klingar även de av", sade Bergström.

"Faran med dagens relativt gynnsamma läge är att vi glömmer stora, underliggande tillväxtproblem i svensk ekonomi. I det verkligt långa perspektivet, sett över det senaste tre decennierna, har Sverige fortfarande tappat i välståndsligan.

■ För att exempelvis på tio år komma ikapp USA i BNP per capita skulle det krävas 2,5 procentenheters högre produktivitetstillväxt än den amerikanska (med dagens siffror mer än 4 procents produktivitetstillväxt per år), en ouppnåeligt hög siffra. Med ett mer realistiskt övertag i produktiviteten om en halv procentenhet per år gentemot USA skulle det ta mer än ett halvt sekel att komma ikapp", sade Bergström.

"Framöver finns också mörka moln vid horisonten. Ett sådant är arbetsutbudet. Trots den höga tillväxten är svensk sysselsättning låg, inte minst på grund av de höga sjukskrivningstalen. Problemen kommer att förvärras när befolkningen åldras och försörjningsbördan ökar brant för den aktiva befolkningen. Idag går det 0,29 personer över 65 på varje person i den aktiva befolkningen, 2030 beräknas denna kvot ökat till 0,42. Ska vi kunna möta denna utmaning måste sysselsättningen öka, genom lägre sjuktal, kanske också högre pensionsålder och tidigare inträde i arbetslivet. Dessutom finns en outnyttjad arbetskraftsreserv bland arbetslösa och bland personer med utländsk bakgrund, där sysselsättningsgraden är i genomsnitt 30 procent lägre än bland personer födda i Sverige."

"Ett annat orosmoln är den svaga kapitalbildningen. Insatsen av realkapital per arbetad timma är avgörande för produktiviteten. Investeringar i nytt kapital bär också med sig ny teknik. Samtidigt som Sverige tappade i välfärdslygbanan i början av 70-talet föll den andel av våra tillgängliga resurser som satsades på kapitalbildning, (nettoinvesteringarna som andel av nettonationalprodukten) från ungefär 15 procent till 5. Därefter har kapitalbildningen aldrig repat sig. Detta betyder att takten i den tekniska förnyelsen av näringslivet och övrig ekonomi hålls tillbaka liksom förbättringar i landets infrastruktur. En svag kapitalbildning och därmed långsam teknisk förnyelse dämpar den långsiktiga produktivitetstillväxten. Omvänt kan vi se att i branscher och under perioder med hög kapitalbildning har också produktivitetstillväxten hållits uppe. Exempel är IT-investeringarna i slutet av 1990-talet och, mer i skymundan, svensk basindustris starka produktivitetstillväxt och konkurrenskraft genom ökad kapitalintensitet."

"Skapas inte förutsättningar för att öka sysselsättningen och den långsiktiga kapitalbildningen så riskerar den nuvarande gynnsamma perioden för svensk ekonomi att bli en 'gyllene parentes' mellan 70- och 80-talets stagnation och framtida problem med åldrande befolkning och ansträngda statsfinanser", avslutade Bergström.